

Sygn. akt IV KK 33/21

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 24 lutego 2021 r.,
sprawy **B. P.**
podejrzanej z art. 226 § 1 k.k.,
z powodu kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 3 września 2019 r., sygn. akt XXIII Kz (...),
utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w K.
z dnia 23 lipca 2019 r., sygn. akt III K (...),

p o s t a n o w i ł

**uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Sądowi
Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 23 lipca 2019 r., sygn. akt III K (...), na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 31 § 1 k.k. umorzył postępowanie przeciwko B. P. - podejrzanej o czyn z art. 226 § 1 k.k., polegający na znieważeniu w dniu 6 kwietnia 2018 r. w K. funkcjonariusza Policji P. D. podczas i w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych, „nazywając go określeniami uznanymi powszechnie za obelżywe” – wobec niepopelnienia przestępstwa ze względu na stan niepoczytalności w chwili czynu. Na podstawie art. 93a § 1 pkt 4 k.k., art. 93b § 1, 3 i 5 k.k., art. 93c pkt 1 k.k. i art. 93g § 1 k.k. zastosował wobec podejrzanej środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym.

Zażalenia na to postanowienie złożyła podejrzana i jej obrońca. Podejrzana podnosząc, że nie popełniła zarzucanego jej czynu, oraz że jest osobą zdrową domagała się uniewinnienia. Z kolei obrońca zaskarżył to postanowienie w części dotyczącej zastosowania środka zabezpieczającego i zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że „podejrzana wymagała powzięcia względem niej postanowienia o pobycie w zakładzie psychiatrycznym”.

W oparciu o powyższe wniósł o zmianę postanowienia w zaskarżonej części, poprzez uchylenie zastosowanego środka zabezpieczającego, ewentualnie orzeczenie wobec podejrzanej terapii z udziałem psychologa i psychiatry.

Sąd Okręgowy w K., postanowieniem z dnia 3 września 2019 r., sygn. akt XXIII Kz (...), zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy.

Od powyższego postanowienia kasację wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich. Zaskarżył je w całości na korzyść B. P. i zarzucił mogące mieć istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegające na tym, że Sąd II instancji rozpoznając zażalenie obrońcy podejrzanej, nie wyszedł poza granice podniesionego w nim zarzutu i utrzymał w mocy rażąco niesprawiedliwe orzeczenie Sądu I instancji, które zapadło z oczywistym naruszeniem prawa karnego materialnego, tj. art. 93g § 1 k.k., polegającym na orzeczeniu wobec podejrzanej pobytu w zakładzie psychiatrycznym, pomimo braku ustalenia, iż popełniony przez nią czyn zabroniony, wyczerpujący znamiona występku z art. 226 § 1 k.k., cechował się znaczną społeczną szkodliwością.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna w stopniu oczywistym, stąd jej rozpoznanie i uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Zgodnie z art. 93g § 1 k.k. sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym wobec sprawcy, co do którego umorzono postępowanie o czyn zabroniony popełniony w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1 k.k., jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on ponownie czyn zabroniony o

znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym. O dopuszczalności zastosowania tego środka zabezpieczającego przesądza więc nie tylko samo wysokie prawdopodobieństwo popełnienia ponownego czynu zabronionego o znacznej szkodliwości społecznej, oparte o przesłanki medyczne, ale także znaczna społeczna szkodliwość takiego czynu, odnoszona do czynu zarzucanego sprawcy. W orzecznictwie i piśmiennictwie zgodnie przyjmuje się bowiem, że użyte w art. 93b § 1 zd. drugie k.k. określenie „ponownie” oznacza, iż znacznym stopniem społecznej szkodliwości powinny charakteryzować się zarówno prognozowany czyn zabroniony, jak też czyn zabroniony już popełniony (zob. A. Barczak – Oplustil (w:) W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), Kodeks Karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 52-116, wyd. V; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2019 r., V KK 237/19).

Tymczasem, jak trafnie zauważa skarżący, Sąd I instancji ani w sentencji orzeczenia, ani w jego części motywacyjnej nie zawarł jakichkolwiek stwierdzeń, które dawałyby podstawę do uznania, iż przyjął znaczną społeczną szkodliwość występkę zarzucanego B. P., albo w świetle których obiektywnie istniałyby podstawy do takiej oceny. Orzeczenie to w istocie nie zawiera żadnych rozważań dotyczących strony przedmiotowej i podmiotowej czynu będącego przedmiotem postępowania. Takich ustaleń i ocen nie może też, co oczywiste, zastąpić przytoczenie przez Sąd Rejonowy w uzasadnieniu postanowienia treści przepisu art. 93g § 1 k.k.

Podkreślenia wymaga, że społeczna szkodliwość czynu to materialny element każdego czynu zabronionego przez ustawę karną, który decyduje o tym, czy taki czyn jest przestępstwem (art. 1 § 2 k.k.). W przepisie art. 115 § 2 k.k. ustawodawca wskazał, jakie elementy powinny być brane pod uwagę przy dokonywaniu oceny stopnia społecznej szkodliwości każdego czynu zabronionego. Oceny takiej należy dokonywać indywidualnie, w odniesieniu do każdego czynu wyczerpującego znamiona określone w ustawie karnej, zarówno w kontekście ustalenia, czy czyn taki jest społecznie szkodliwy w stopniu wyższym niż znikomy (art. 1 § 2 k.k.), jak i wtedy, gdy ustawa karna wiąże określone skutki z

popęlnieniem czynu o określonym stopniu społecznej szkodliwości, np. art. 93b § 1 k.k. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2019 r., V KK 54/18).

W świetle powyższego nie ma wątpliwości, że kontrolowane przez Sąd Okręgowy w K. postanowienie o zastosowaniu wobec B. P. środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym zapadło z rażącym naruszeniem art. 93g § 1 k.k.

Wprawdzie obrońca podejrzanej nie dostrzegł tego uchybienia, a w każdym razie nie podniósł go w zażaleniu, nie zwalniało to jednak Sądu odwoławczego od oceny tej zaszłości.

W zaistniałej sytuacji procesowej konieczne było wyjście poza granice rozpoznawanego środka odwoławczego (art. 433 § 1 k.p.k.), w celu dokonania oceny kontrolowanego postanowienia przez pryzmat przesłanek z art. 440 k.p.k., a w szczególności, czy utrzymanie w mocy zaskarżonego postanowienia nie byłoby rażąco niesprawiedliwe. Przepis art. 440 k.p.k. znajduje bowiem zastosowanie, gdy zaskarżone orzeczenie dotknięte jest niepodniesionymi w zwykłym środku odwoławczym uchybieniami mieszczącymi się w każdej z tzw. względnych przyczyn odwoławczych, o ile ich waga i charakter są takie, że czynią orzeczenie niesprawiedliwym i to w stopniu rażącym. I właśnie taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie, jako że brak ustaleń co do znacznej społecznej szkodliwości czynu zarzucanego podejrzanej, uniemożliwiał zastosowanie wobec niej środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym. Utrzymanie w mocy takiego orzeczenia było więc rażąco niesprawiedliwe w rozumieniu art. 440 k.p.k.

Dlatego konieczne było uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W jego toku Sąd ten – mając na względzie powyższe uwagi i wskazania - powinien dokonać oceny, czy spełnione zostały przesłanki zastosowania izolacyjnego środka zabezpieczającego, o których mowa w art. 93b § 1 k.k., w kontekście proporcjonalności stosowanego środka do wagi popełnionego czynu, a przede wszystkim, czy zarzucany podejrzanej czyn cechował się znaczną

społeczną szkodliwością, a jeśli tak, to wskazać elementy prowadzące do takiego właśnie wniosku.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy orzekł, jak w postanowieniu.